

Uvod

Centri za dobrovoljno savjetovanje i testiranje na HIV (CST, savjetovaništa za HIV) u Hrvatskoj, kao važan dio mjera prevencije HIV infekcije, uspostavljeni su u razdoblju 2003-2006. g. tijekom projekta Ministarstva zdravlja RH „Unapređenje borbe protiv HIV/AIDS-a u Hrvatskoj“ uz financijsku potporu Globalnog Fonda za borbu protiv tuberkuloze, AIDS-a i malarije (GFATM). Uspostavljena je mreža od 10 CST-a u 8 gradova u Hrvatskoj (Zagrebu, Puli, Rijeci, Splitu, Zadru, Osijeku, Slavonskom brodu, Dubrovniku), u HZJZ-u, zavodima za javno zdravstvo, zatvorskome sustavu i Klinici za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“. Cilj je bio poboljšati dostupnost dobrovoljnom, anonimnom i besplatnom HIV testiranju i savjetovanju u Hrvatskoj. Nakon završetka GFTAM projekta rad CST-a se nastavio financirati kroz posebni program Ministarstva zdravlja RH „Rad Centara za dobrovoljno, anonimno i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV“ i implementiran je u Nacionalni program za prevenciju HIV/AIDS-a. CST su od 2003-2014. g. pružili ukupno preko 48.000 individualnih savjetovanja za više od 26.500 korisnika, a gotovo 26.000 osoba se testiralo na HIV. Kod 255 testiranih otkrila se HIV infekcija te su upućene na daljnju medicinsku skrb u Kliniku za infektivne bolesti u Zagrebu. CST u HZJZ-u (Savjetovaništa za HIV/spolno zdravlje) djeluje u HZJZ-u od početka studenog 2014.

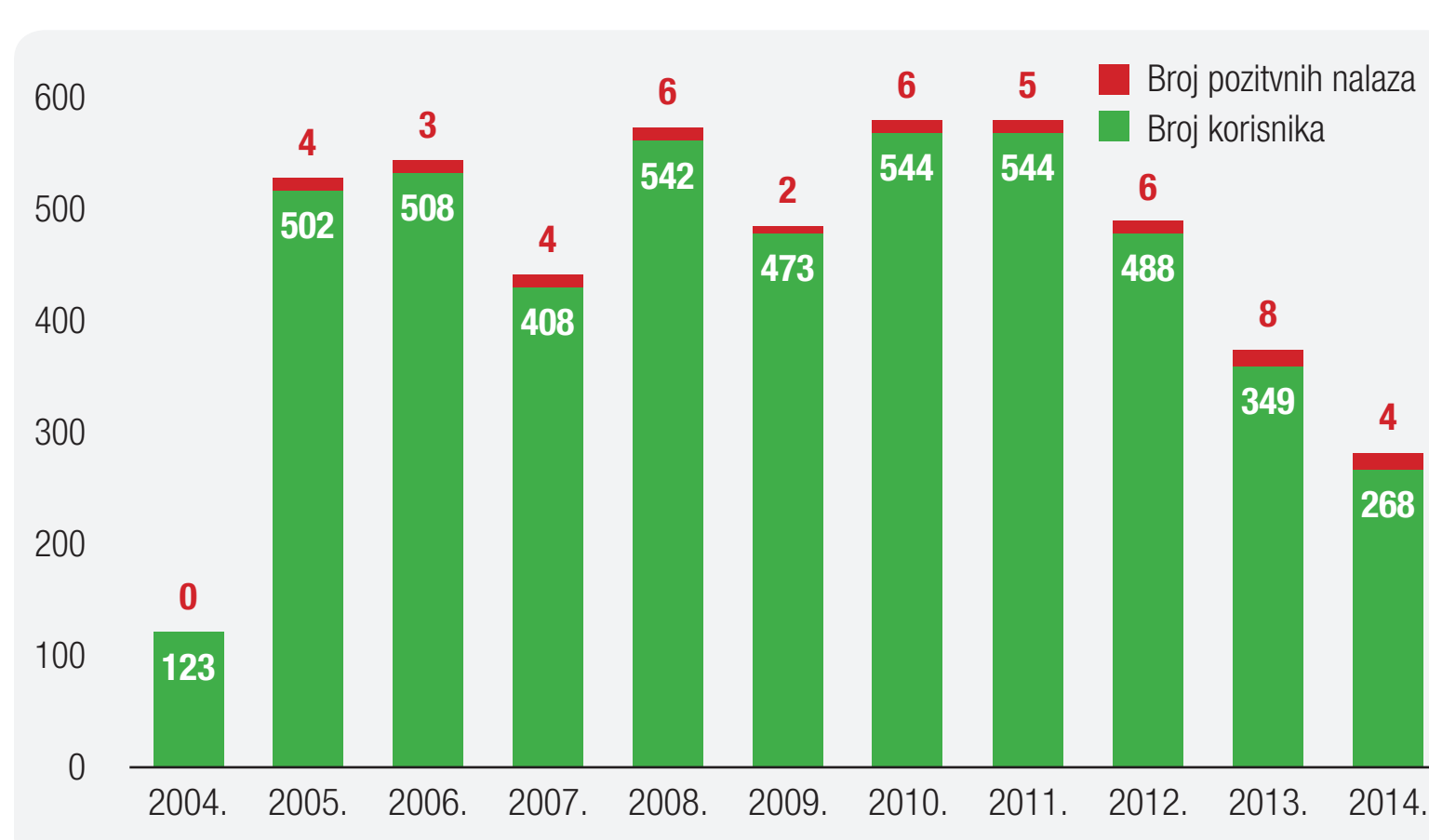
Cilj

Prikazan je rad Centra za dobrovoljno, anonimno i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV (CST, savjetovaništa za HIV) i ostale spolno prenosive bolesti (SPB) HZJZ-a u Zagrebu te karakteristike korisnika koji su tijekom 2004-2014. g. posjetili CST, s ciljem unapređenja prevencije zaraze HIV-om i drugim SPB kao i unapređenja spolnog i reproduktivnog zdravlja.

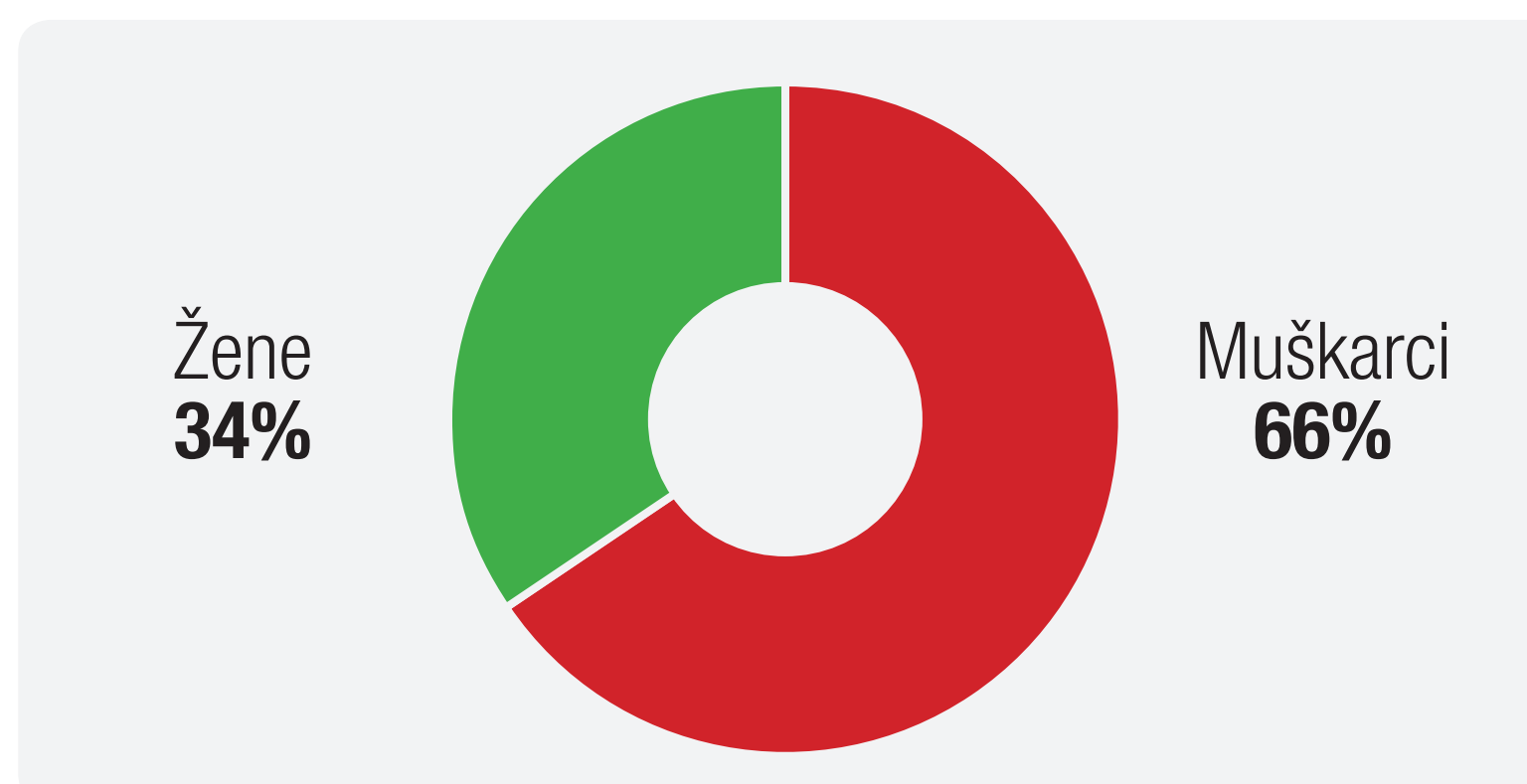
Metode

Analizirani su podaci iz anonimnih anketa koje su popunjavali savjetnici-lijječnici posebno educirani za rad u CST-u tijekom pružanja usluge savjetovanja i testiranja u razdoblju 2004-2014. g. Analizirani su demografski i bihevioralni podaci koji povećavaju rizik od zaraze HIV-om i drugim SPB, te rezultati testiranja na HIV.

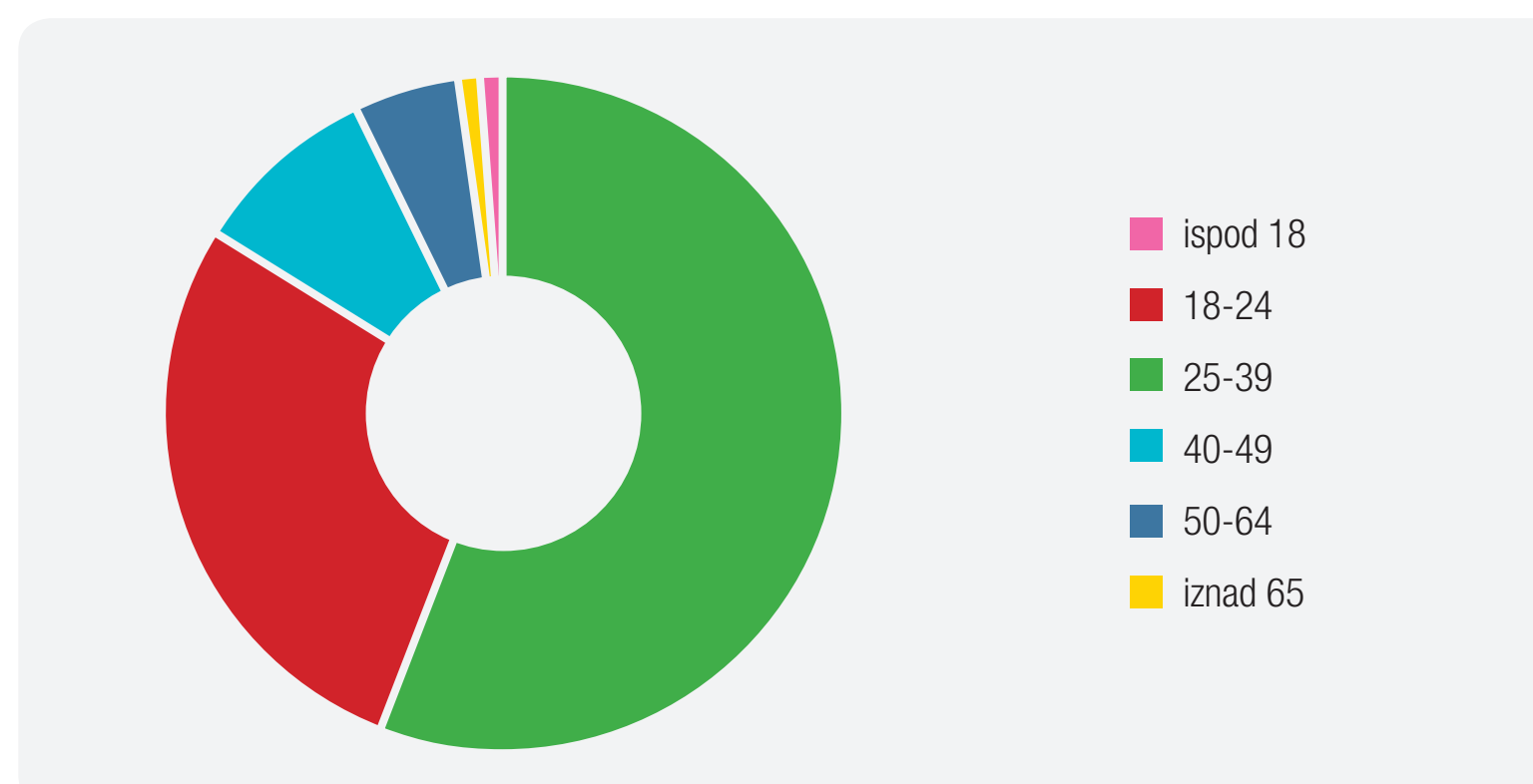
Slika 1. Broj korisnika i pozitivnih testova na HIV u HZJZ CST-u po godinama, 2004-2014. (N=4749)

Slika 2. Raspodjela korisnika CST-a (N= 4709) prema spolu

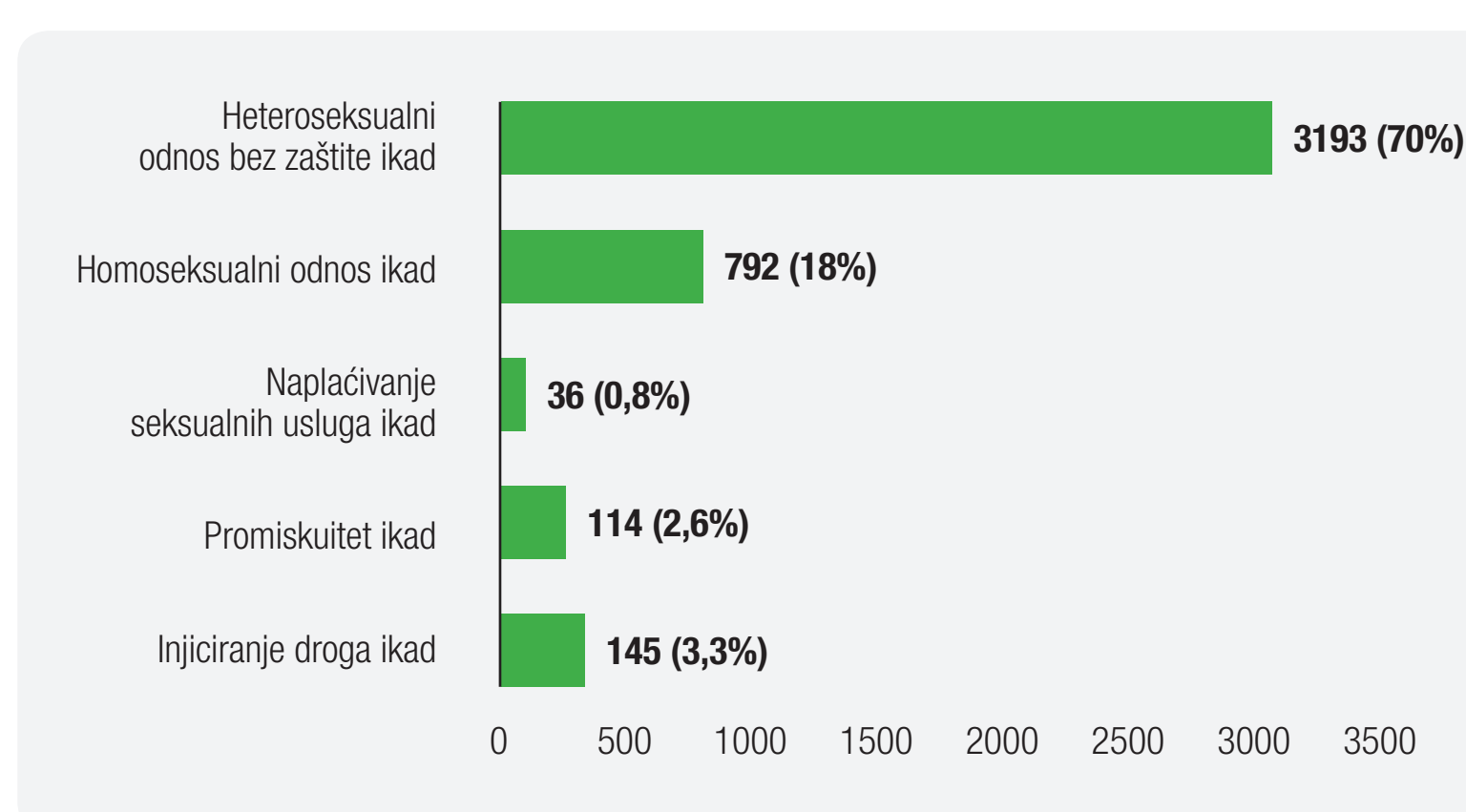

Slika 3. Raspodjela korisnika CST-a (N=4713) prema dobi

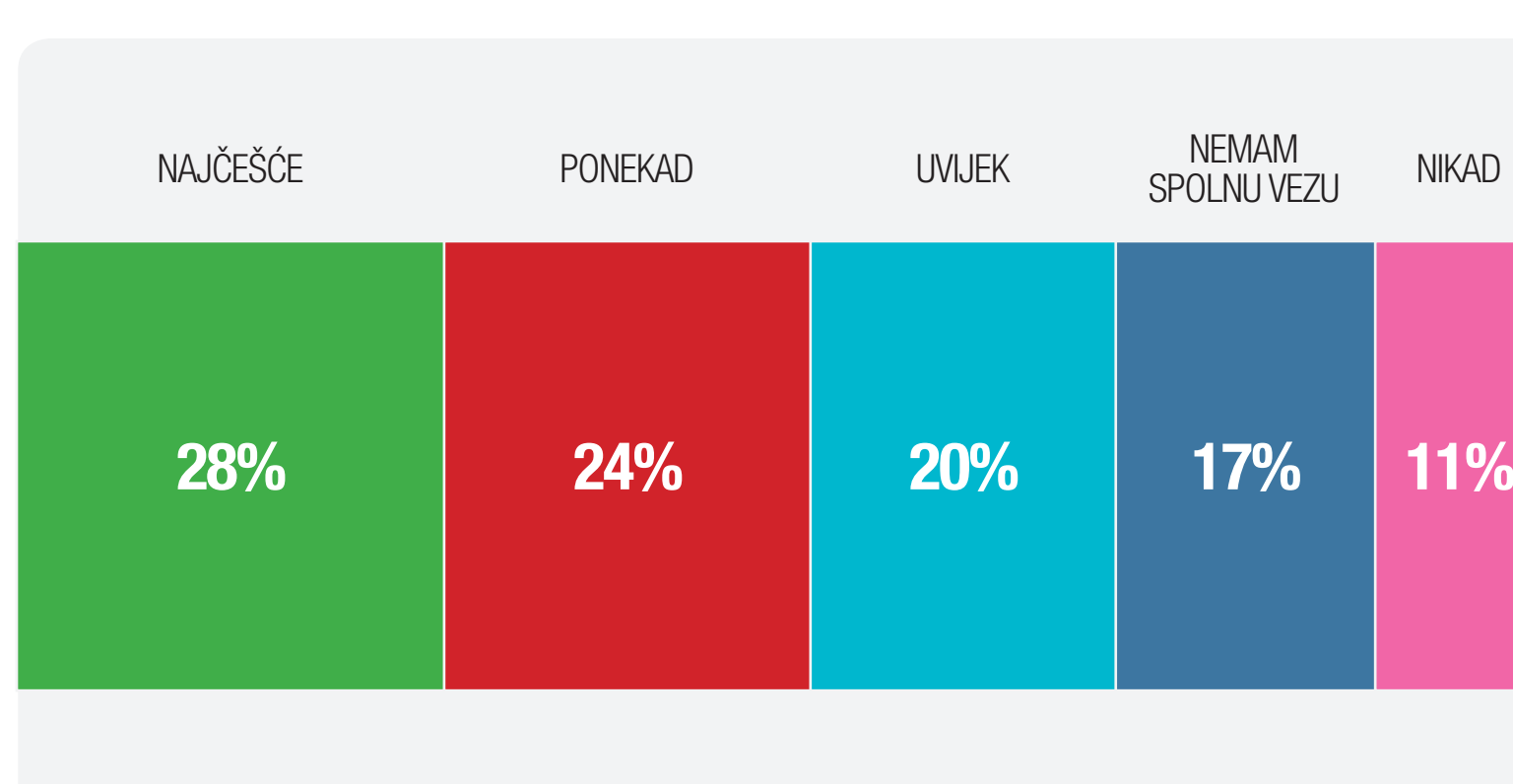
Slika 4. Raspodjela korisnika CST-a prema izloženosti riziku/rizicima ikad u prošlosti

65% korisnika navodi jedan rizik, 11% dva, a 0,8% tri i više rizika za HIV infekciju

Slika 5. Korištenje kondoma prilikom spolnog odnosa izvan trajne veze (N=3805)

Kao najčešće razloge nekoristenja kondoma korisnici su navodili: vjerujem partneru (61%) i ne volim seks s kondomima (14%)

Rezultati

Retrospektivna analiza podataka iz anonimnih anketa pokazala je da je tijekom razdoblja 2004-2014. g. usluge savjetovaništa koristilo 4.749 korisnika od čega se njih 4.636 testiralo na HIV (98%). Oko dvije trećine korisnika su muškarci (66%), većina srednjoškolskog obrazovanja (SSS 57%, VSS 41%), više od polovine pripada dobnoj skupini 25-39 (56%), a preko 90% živi u većem gradu. Većina, 76% korisnika bilo je heteroseksualne, a 24% homo/biseksualne orijentacije. Najčešći razlog dolaska u CST i tip izlaganja riziku u prošlosti je nezaštićeni spolni odnos: heteroseksualni (70%) i homoseksualni (18%). Drugi rizici su rjeđi: intravensko korištenje droga (3,3%), promiskuitet (2,6%), prostitucija (0,8%). Većina korisnika (65%) je bila izložena jednom riziku, dok manji broj navodi višestruke rizike. Samo 20% korisnika navodi dosljedno korištenje kondoma prilikom spolnog odnosa izvan trajne veze, dok 63% nije redovito koristilo zaštitu (28% najčešće, 35% ponekad i nikada). Dio korisnika navodi SPB u anamnezi: infekciju HPV-om (8,2%), klamidijom (3,5%), genitalnim herpesom (1,5%), sifilis (1,9%), gonoreju (1,9%), hepatitis B (0,9%) i hepatitis C (0,7%). Većina, 63% korisnika savjetovaništa testiralo se na HIV prvi puta. U 1% (48) testiranih osoba (od kojih 83% u anamnezi ima nezaštićene homoseksualne odnose), otkrila se infekcija HIV-om te su upućene na daljnju medicinsku skrb u Kliniku za infektivne bolesti. Testiranja na hepatitis B i C te sifilis uvedena su 2008/2009. Od uvođenja ovih usluga do kraja 2014. pozitivnih nalaza je bilo: 8,7% na anti-HCV, 1,3% na HBsAg te 13,5% na sifilis.

Zaključak

CST kao mjesta primarne i sekundarne prevencije HIV-infekcije i SPB čine nezaobilazan dio zdravstvenih usluga (edukacija o odgovornom spolnom ponašanju, individualni plan redukcije rizika, testiranje na HIV i SPB, dijeljenje edukativno-informativnih materijala) svim građanima, a posebice skupinama s većim rizikom (muškarci koji prakticiraju spolne odnose s muškarcima-MSM, visoko promiskuitetne osobe). Potrebno je pojačati aktivnosti usmjerene prema dohvat ciljanih populacija s ciljem smanjenja rizičnih spolnih ponašanja i prevencije HIV-a i ostalih SPB.